

1 martie 2008, Drept Online

”Resursa ta de Drept: Actiunea in stabilirea paternitatii din afara casatoriei”

avocat Magdalena Popeanga

Motto:

“ Ce n’est pas l’union dans laquelle il est né, qui fait changer le caractère de ses droits, car alors il faudrait dire que la famille n’est qu’une institution de droit civil, qui ne repose que sur l’arbitraire du législateur. Non! Les droits de l’enfant tiennent à une idée plus grande et d’autant plus immuable. C’est le sang qui fait la parenté, c’est le sang qui oblige le père à donner à son enfant son nom et les moyens d’existence, et la loi ne fait que sanctionner une obligation qui existait avant elle et sans elle. ”

Take Ionescu

Spre deosebire de vremurile trecute in care copilul din afara casatoriei era marginalizat, astazi se incearca schimbarea statutului sau intr-unul asemanator cu acela al copilului din casatorie.

El are dreptul de a se numi copilul unei anume persoane, de a purta numele acesteia, de a beneficia de ingrijirea, ocrotirea, intretinerea pe care acesta i-o acorda.

Conflictele de paternitate apar atunci cand tatal este necunoscut sau atunci cand tatal juridic este diferit de tatal biologic. In Romania, Codul Familiei prevede doua cai de stabilire a paternitatii: recunoasterea si stabilirea pe cale judecatoreasca. Ceea ce inseamna ca ori de cate ori tatal nu-si recunoaste copilul, mama, ori in lipsa ei, reprezentantul legal, il pot actiona in justitie, cerand ceea ce i se cuvine de drept copilului, dand curs principiilor care guverneaza aceasta materie: principiul ocrotirii copilului, al stabilirii adevarului cu privire la paternitate, al egalitatii in drepturi dintre copilul din casatorie si cel din afara ei.

Cererea de chemare in judecata trebuie introdusa in numele copilului ca singur titular al dreptului la actiunea in stabilirea paternitatii. Atunci cand copilul este minor, ea poate fi introdusa de mama, iar in lipsa mamei, de reprezentantul legal. Mostenitorii copilului nu pot introduce actiunea, datorita caracterului ei strict personal. S-a considerat, insa, ca, in ipoteza in care copilul a decedat in timpul desfasurarii procesului, mostenitorii lui pot continua actiunea intentata, fie ca sunt testamentari, fie ca sunt legali, cu conditia sa nu fie renuntatori sau nedemni. S-a spus ca s-a realizat o intervertire a caracterului actiunii din personala in patrimoniala, si aceasta mai ales intrucat mostenitorii testamentari in general nu sunt rude cu defunctul, iar interesele urmarite de ei sunt patrimoniale.

In schimb, actiunea se poate intenta atat impotriva tatalui cat timp este in viata, cat si impotriva mostenitorilor lui. Fata de acestia din urma actiunea isi pastreaza caracterul personal nepatrimonial - deci poate fi introdusa si impotriva mostenitorilor renuntatori.

Daca actiunea se poate intenta impotriva mostenitorilor pretinsului tata, cu atat mai mult ea se poate continua impotriva lor, atunci cand pretinsul tata a decedat in timpul procesului.

Actiunea in stabilirea paternitatii are ca titular copilul, indiferent ca el este major, minor, adoptat cu efecte restranse, depline sau ca a format obiectul unei adoptii guvernate de dispozitiile O.U.G. nr. 25/1997, neexistand ratiuni pentru care sa se respinga actiunea atunci cand este vorba despre un copil a carui paternitate fireasca nu fusese stabilita anterior adoptiei si cand sunt indeplinite si celelalte conditii pentru inceperea actiunii.

Actiunea de stabilirea paternitatii se poate introduce in termen de un an de la nasterea copilului de regula. Potrivit Legii 288/2007, actiunea apartinand copilului nu se mai prescrie in timpul vietii acestuia.

Pentru admiterea actiunii trebuie sa se dovedeasca: nasterea copilului, relatiile intime in timpul conceptiei dintre pretinsul tata si mama, precum si faptul ca din aceste relatii a rezultat copilul.

Dovada paternitatii se face prin orice mijloc de proba: martori, inscrisuri, marturii, prezumtii.

Un rol deosebit il reprezinta expertiza medico-judiciara, care, desi ca proba pozitiva, are caracter relativ, ca proba negativa, are caracter absolut – dand in acest fel un raspuns categoric, in sensul ca cel adus in fata justitiei nu este tatal copilului.

La randul sau, paratul se poate si el apara, folosind orice mijloc de proba.

In cadrul procesului de stabilire a paternitatii din afara casatoriei, instanta poate fie sa admita, fie sa respinga actiunea. Pentru a admite actiunea, trebuie sa fie vorba despre o actiune introdusa in termen, cu indeplinirea conditiilor de exercitare, nerespinsa datorita unui fine de neprimire, fiind necesar sa se stabileasca in mod cert ca barbatul a avut in perioada conceptiei legaturi intime cu mama.

Finele de neprimire (cauzele de neprimire) sunt in aceasta materie (a actiunii in stabilirea paternitatii):

- imposibilitatea biologica de a fi tatal copilului – deci nonpaternitatea stabilita ca urmare a constatarii pe cale stiintifica a imposibilitatii de a fi tata, de exemplu copilul are o grupa de sange care nu se regaseste nici la mama nici la tata.
- imposibilitatea fizica de a fi tatal copilului: in perioada conceptiei, tatal a fost plecat din tara, spitalizat, ...
- exceptio plurium concubentium daca si numai daca din ansamblul probelor administrate nu rezulta in mod cert ca paratul este tatal.

Dupa cum se observa, exceptio plurium concubentium, atunci cand este invocata de parat, nu poate duce in mod automat la respingerea actiunii, fiind necesar ca, din coroborarea cu alte probe, sa reiasa ca paratul nu poate fi tatal copilului. Cu alte cuvinte, daca, in urma coroborarii cu alte probe, se ajunge la concluzia ca paratul ce a invocat exceptia este tatal copilului, cererea de chemare in judecata va fi admisa, iar exceptio plurium concubentium nu va constitui fine de neprimire.

Indiferent ca paratul recunoaste copilul ca pe al sau la prima zi de infatisare, fie ca nu face o astfel de recunoastere, sunt aplicabile dispozitiile art. 274 C.p.c., potrivit carora cheltuielile de judecata vor fi suportate de parat pentru ca el se afla in culpa procesuala: nerecunoscandu-si copilul, el a ocazionat mamei noi cheltuieli, pentru ca aceasta a apelat la forta de constrangere a statului pentru a obtine recunoasterea.

In ipoteza in care in cauza sunt introdusi mai multi parati iar paternitatea s-a stabilit fata de unul dintre ei, paratul fata de care s-a stabilit paternitatea va plati cheltuielile de judecata pe care le-a ocazionat reclamantului, in timp ce mama, sau reprezentantul legal va suporta cheltuielile de judecata ocazionate paratilor care au fost exclusi de la paternitate. Mama este in culpa procesuala, chiar daca este de buna credinta, pentru ca a pornit gresit procesul si impotriva acestor parati.

Hotararea judecatoreasca prin care se stabileste paternitatea din afara casatoriei, produce efecte ex tunc: de la conceptie copilul este considerat al tatalui. Aceasta hotarare are efecte relative pana la data ramanerii definitive, cand dobandeste efecte absolute (este opozabila erga omnes).

Ca urmare a stabilirii paternitatii, copilul va avea aceeasi situatie legala fata de parinte si fata de rudele lui ca si copilul din casatorie, producandu-se importante efecte cu privire la nume, locuinta, succesiune, obligatie de intretinere, exercitarea drepturilor parintesti ...

Dupa cum s-a putut vedea, lucrarea a fost structurata in asa fel incat sa trateze cat mai multe aspecte posibile. De altfel, ea incepe cu un istoric al cercetarii paternitatii, urmata de o prezentare generala a situatiei in prezent. Capitolul II este un capitol de drept comparat, ce incearca sa aduca imaginea cercetarii paternitatii din alte sisteme de drept: francez, elvetian, american.

In speranta ca am reusit sa redau o imagine completa a subiectului cercetat, si ca scopul propus a fost atins, voi incheia parafrazandu-i pe vechii romani : Quod Erat Demonstrandum.